

קונטרס

שְׁלוֹם עִבְשׁוֹ

יגלה מעלת מדת השלום בכלליות ובפרטיות, שיהיה האדם בשלום עם כל פר ישראל, וכן עם אשתו ועם בני ביתו, וכן בינו לבין עצמו, כי לא מצא הקדוש-ברוך-הוא פלי המחזיק ברכה אלא השלום, ועקר הגאולה תהיה רק על-ידי מדת השלום, כי משיח יכבש את העולם בשלום.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו,
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאִין לָךְ מִדַּת
טוֹבָה מְשָׁלוֹם, כִּי הַשְּׁלוֹם וְהַאֲהָבָה
שׁוֹבְרִים אֶת כָּל הַחֻמוֹת הַכִּי בְּצוּרוֹת, כִּי
כְּשֶׁאָדָם תָּמִיד מְחַפֵּשׁ רַק אַחַר הַשְּׁלוֹם
וְהַאֲהָבָה, וּבּוֹרַח מִמַּחְלָקָת, עַל-יְדֵי-זֶה
הוּא תָּמִיד יִהְיֶה הַמְּנַצֵּחַ.

(אָמְרֵי מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תַּקְלָג)

קוֹנְטְרָס

שָׁלוֹם עִכְשָׁו

.א.

צָרִיף שְׁתַּדַּע אַהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד
מִתְנַה טוֹבָה לְאָדָם כְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם, כִּי שָׁלוֹם הוּא מְלִשׁוֹן
שְׁלֵמוֹת, הֵינּוּ שְׂאִין לָךְ עוֹד דְּבַר הַנִּקְרָא שָׁלוֹם בְּתַכְלִית
הַשְּׁלֵמוֹת כְּמוֹ מִדַּת הַשָּׁלוֹם, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (עֶקְצִין ג, יב): לֹא מֵצָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלִי
מִחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא הַשָּׁלוֹם; כִּי מִדַּת הַשָּׁלוֹם
הִיא הַכְּלִי הַמְּחֲזִיק בּוֹ כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת, וְאִם
הָיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים יַחַד בְּאַהֲבָה וּבְשָׁלוֹם, וְאִישׁ
אֶת רֵעֵהוּ הָיוּ מְחֻזְקִים, אֲזַי בּוֹדָאֵי הָיִינוּ נִגְאָלִים גְּאֻלָּה
שְׁלֵמָה, וְשׁוֹם בְּרִיָּה, אֲמָה וְלִשׁוֹן לֹא הָיוּ שׁוֹלְטוֹת בָּנוּ,
כִּי שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ 'שָׁלוֹם' (שַׁבַּת י.); וְעַל-כֵּן
כְּשֶׁאֶחָד זֹכֶה לְאַחֵז בְּשָׁלוֹם, הוּא מִתְאַחֵד עִם שְׁמוֹ

יתברר; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, להשתדל בכל מיני השתדליות להיות אף ורק בשלום עם זולתך, ותמיד תרוץ אחר השלום, ובכל מה שרק קורה בינך לבין זולתך, ראה תמיד לחפש רק אחר השלום, ואם תהיה עקשן להמשיך את עצמך רק אל השלום, אז תזכה להגיע אל תכלית השלמות. כי כל זמן שלא הגיע האדם אל מדת השלום, שאינו יכול להשלים עם זולתו, עדין הוא מלא חסרונות, ורחוק לגמרי ממדת האמת, כי "האמת והשלום אהבו" (זכריה ח, יט), הינו כי זה עקר האמת — כשיש שלום, כי בלי שלום, אין זו אמת כלל, ואפלו שהאדם יצעק כל היום שהוא אוהו במדת האמת, כל זמן שאינו חפץ בשלום, זה סימן שהוא רחוק בתכלית הרחוק מהאמת, כי "האמת והשלום אהבו" דיקא; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לאחז תמיד במדת השלום, ותשתדל שיהיה שלום בינך לבין זולתך, ואף שהוא תכלית ההפוך ממך, וחושב אחרת ממה שאתה חושב, עליך לדעת, כי זה עקר שלמות השלום — כששני הפכים מתאחדים באחדות אחת, ודיקא זה נקרא שלום; על-כן אשרי מי שתמיד מחפש ומבקש אחר השלום, ובורח מכל מיני מחלוקת ומריבות, ומוצא רק את השלום; אשרי לו בזה ובכא!

ב.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, פִּי כָּל עֵקֶר הַגְּלוּת
הַמְּרָה וְהָאֲרָכָה הַזֹּאת, שְׁאֲנִי נִמְצָאִים בָּהּ עֶכְשׁוֹ, הִיא רַק
מִחֲמַת שְׁנֵאת חֲנָם, שְׁאֶחָד שׁוֹנֵא אֶת זוּלְתוֹ עַל לֹא דְדָבָר,
וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַשְׁלִים עִמוֹ, וְזֶה גוֹרֵם לָנוּ אֶת כָּל הַצָּרוֹת
וְהַמְּרִירוֹת, הַיְסוּרִים וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת, כִּי אֵלֹה הִיָּה שְׁלוֹם
בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, אֲזִי שׁוֹם אֵמָּה וְלִשׁוֹן לֹא הָיוּ יְכוּלִים
לָנוּ, כִּי קָנָה אֶחָד נִשְׁבָּר מִיָּד, וְעֲשָׂרָה קָנִים אִי אֶפְשָׁר
לְשִׁבֵר בְּשׁוֹם אֶפֶן, וּמִכָּל שֶׁכֵּן מֵאָה קָנִים אוֹ אֶלֶף קָנִים
וְכוּ', כְּשֶׁהֵם בִּיחָד אִי אֶפְשָׁר לְשִׁבְרָם בְּשׁוֹם פָּנִים וְאֶפֶן,
כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁמִּתְאַחֲדוֹת בְּאֲחֻדוֹת אַחַת,
וּמִשְׁלִימוֹת בִּינִיָּהוּן, אֲזִי אִי אֶפְשָׁר לְשִׁבְרָן וּלְבַטְלָן בְּשׁוֹם
פָּנִים וְאֶפֶן כָּלֵל. וְעֵקֶר הַשְׁלִיטָה עֲלֵיהֶם, כְּשֶׁאִין שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנֵאת חֲנָם בֵּין אֶחָד לְזוּלְתוֹ,
אֲזִי בְּנִקְל לְשִׁבְרָם; וְלָכֵן רָאָה אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהַמְשִׁיךְ
אֶת עֲצֻמָּךְ אֶל הַשְׁלוֹם, וְתִהְיֶה בְּשְׁלוֹם עִם זוּלְתְךָ, וְאֲזִי
יְהִי לְךָ קִיוֹם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְשׁוֹם בְּרִיָּה לֹא תוּכַל לְשִׁבֵר
אוֹתְךָ, כִּי כָּל זְמַן שְׁאֵתָה תֵּאָחַז בְּמִדַּת הַשְׁלוֹם, וְתִשְׁתַּדֵּל
בְּכָל מִיָּנִי מֵאֲמָצִים לְהִיּוֹת בְּשְׁלוֹם עִם זוּלְתְךָ, תִּהְיֶה
סְמוּךְ וּבְטוּחַ, שְׁשׁוֹם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם לֹא תוּכַל לְנִצַּח אוֹתְךָ,
מֵאַחַר שְׁאֵתָה נִמְשָׁךְ רַק אַחַר הַשְׁלוֹם, אֲבָל בּוֹ בְּרָגַע
שְׁתַּעֲזֹב אֶת מִדַּת הַשְׁלוֹם, וְתִתְפָּרַד מְזוּלְתְךָ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן

כְּשֶׁתַּעֲסֹק בְּמַחְלָקָת עִם זולָתָהּ, אֲזִי תִדַּע, כִּי תִפְּל בְּפַח נִשְׁבֵּר. כִּי עַקֵּר הִירִידָה וְהִנְפִילָה וְהִכְשִׁילוֹן שֶׁל הָאָדָם בְּחַיֵּיו הַכְּלָלִיִּים וְהַפְּרָטִיִּים הוּא רַק — כְּשֶׁאוֹחֵז וּמְחַזֵּיק בְּמַחְלָקָת, אֲבָל תִּכְף־וּמָיד כְּשֶׁמְחַזֵּיק בְּמִדַּת הַשְּׁלוֹם, אֵי אֶפְשָׁר לְנַצְחוֹ; וְלִכֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְהִתְחִיל בְּמִדַּת הַ"שְּׁלוֹם עֲכָשׁוּ", שְׁמַרְגֵעַ זֶה תִּרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ בְּמִדַּת הַשְּׁלוֹם, וְלְהַשְׁלִים עִם זולָתָהּ, וְאִף שְׂאֵתָה רוֹאֵה שֶׁהוּא תְּכָלִית הַהַפּוּף מִהֶלֶף מְחַשְׁבֶּתָּהּ וּמִהִנְהַגְתָּהּ, עִם כָּל זֹאת רְאֵה לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, וְלַחֲפֹשׂ אַחַר הַשְּׁלוֹם. וְזוֹ מִדַּת תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים, שֶׁתָּמִיד לוֹמְדִים עִם אַחֵרִים דַּעַת הַבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, שֶׁהִיא תּוֹרָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת סד.): תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם; מֵאַחַר שֶׁהֵם לוֹמְדִים תָּמִיד עִם זולָתָם אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר "דִּרְכֵיהָ דִּרְכֵי נֵעִם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם" (מִשְׁלֵי ג, יז), וְעַל־כֵּן יֵשׁ לָהֶם כֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם בְּעוֹלָם; וְלִכֵּן רְאֵה אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְאַחֵז אֶת עֲצָמְךָ תָּמִיד בֵּין תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים הַעוֹסְקִים בְּשְׁלוֹם, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִמְשֹׁךְ גַּם עֲלֶיךָ שְׁלוֹם, וּכְשֶׁתֵּאָחֵז בְּמִדַּת הַשְּׁלוֹם, אֲזִי תִצְלִיחַ בְּדַרְכְּךָ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

ג.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שעקר המתנה לאדם בזה העולם היא מדת השלום, כי כשאדם תמיד מחפש ומבקש אחר השלום, ורואה שיהיה שלום בינו לבין עצמו, הינו שלא יהיו לו קשיות וספקות על עצמו, ולא ישבר וישפיל את עצמו כאלו הוא הגרוע ביותר, והוא כבר אינו שוה שום דבר, וממנו כבר לא יצא מאומה, מרב הכשלונות שעוברים עליו וכו', עם כל זאת כשהוא משתדל בכל מיני אפנים שבעולם להשלים עם עצמו ועם מצבו, זה נקרא שלמות השלום, "שלום עכשו", הינו שתכף משלים עם מצבו וגורלו, ועם כל מה שעובר עליו. וכן עליו להשתדל לעשות שלום עם זולתו, ואפלו שאינו אויב כדעתו, עם כל זאת הוא משלים עם המציאות, שלחברו יש זכות לחשב אחרת מהלך מחשבתו, ומתר לו לאחז בדיוק ההפוך מדעתו, זה נקרא שלמות השלום עם זולתו, וזה סימן שהוא חפץ באמת בשלום, כי כששני הפכים מתהפכים לכוון אחד, דיקא זה נקרא שלום. וכן האדם צריך להשלים עם אשתו, ולהשתדל בכל מיני אפנים שבעולם שיהיה שלום בביתו, ותמיד ידון את אשתו לכף זכות, ואפלו שהיא ההפך לגמרי ממנו, וכל הלק מחשבתו בדיוק

ההפוך מהלך מחשבתה, עם כל זאת הוא משלים עם המציאות הזו, זה נקרא שלמות השלום.

ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, לאחז ב"שלום עכשו", הינו שתשלים עם המציאות, ועם כל מה שעובר עליך, ואל תהיה עצבני, ואל תפל בדכאון ובעצבון, רק ראה להיות בשלום עם עצמך, וכן ראה להשלים עם המציאות הזו, שלזולתך מתר לחשב אחרת מהלך מחשבתך, ותחיה עמו בשלום, וכן ראה להשלים עם אשתך, ותמחל לה על כל העול שעשתה לך, ותשלים עם המציאות שהיא חושבת אחרת ממך. ובזה שתחזיק במדת השלום, תתברך בכל הברכות, ויהיו חייך ערבים ונעימים, כי אין לך עוד טוב, כמי שזוכה לאחז במדת השלום; וזכור כי שלום הלא הוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא (שבת י.), ולכן ראה למשך עצמך אל "שלום עכשו", שתהיה בשלום עם כלם.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שעקר שלמות האמת הוא רק מדת השלום, כל מי שחפץ ביותר בשלום, הוא מחזיק באמת, ולהפוך מי שתמיד מחזיק במחלקת, אין לך עוד שקרן כמהו. ועקר השלום

הוא להמשיך את עצמו אליו יתברך, כי רק הוא יתברך אמת, ועליך לדעת, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמורה היא, והוא יתברך מתייה, מהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, ועל-כן השלמות נמצאת רק אצלו יתברך, ואמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה ט, ט): גדול השלום ששמו של הקדוש-ברוך-הוא נקרא שלום; ועל-כן כל מי שמחזיק בשלום, הוא זוכה לדבק עצמו בחי החיים בו יתברך, ונמשכת עליו אמונה אמתית, ולהפוך מי שכוּפּר בעקר, רחמנא לצלן, בו יתברך, זהו בעל המחלקת הגדול ביותר, וזה רחוק מהאמת בתכלית הרחוק, ואיחזו בשקר. כי כל מי שמדבר נגדו יתברך או נגד התורה הקדושה, או נגד החכמים האמתיים, או נגד כל הקדוש לעם ישראל, הוא השקרן הגדול ביותר, והוא רחוק מהאמת בתכלית הרחוק, והוא רחוק מהשלום בתכלית הרחוק, והוא בעל המחלקת, והוא הגורם פרודים בין עם ישראל, כי עקר האחדות הוא רק כשזוכה לאחזו את עצמו בו יתברך, אשר שמו יתברך הוא שלום (שבת י.), ומי שאיחזו בו יתברך, הינו שיש לו אמונה באמתת מציאותו יתברך, ומאמין בתורה הקדושה, תורה מהשמים שקבל משה רבנו מסיני (אבות א, א), הוא דיקא משתדל שיהיה שלום בין

עם ישראל. וכבר אמרו חכמינו הקדושים (במדבר רבה יב, א): לא ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם, אלא על מנת שיהיה שלום בין הבריות, כי זהו רצונו יתברך, שיהיה רק שלום בין עם ישראל, ואחד יאהב את השני, ועל-כן עקר האהבה לאהב את כל בר ישראל, הוא דיקא פשוטים לקיים את התורה והמצוות, שאז מקימים מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), אשר הוא כלל גדול בתורה, וכל התורה תלויה בזה, כי בלי שלום ואהבה, אין לתורה שום קיום כלל; ועל-כן צריכים למצא ולחפש בכל אחד מ'ישראל איזו זכות ומדה טובה, כדי לאהב אותו כנפשו, כי כל אחד מ'ישראל אפלו פושעי ישראל, אי אפשר שלא ימצא בו איזה צד טוב וזכות, וזהו עקר האהבה, כדי לקשר את עצמו עם הטוב שבכל אחד מ'ישראל, ולכלל עצמו עמם יחד באהבה ובאחדות, ואז יכלל עם כלם באחד הפשוט שהוא הקדוש-ברוך-הוא, שהוא אחד, יחיד ומיוחד, ואף שזולתו אויזו אחרת ממנו, ואין הם משתוים כלל, עם כל זאת על-ידי קיום התורה והמצוות, נתקשרים ונכללים כל שנויי הדעות יחד. למשל כשדעתו של זה נוטה למדת חסד, ודעתו של זה נוטה למדת גבורה, הרי בודאי הם שונים בדעותיהם לגמרי, ויש ביניהם מחלוקת גדולה, כי הלא זה רוצה

רק חסד וְזֶה רוֹצֵה רַק גְּבוּרָה, זֶה רוֹצֵה לְלַכֵּת בְּמִדַּת הַטּוֹב, וְזֶה רוֹצֵה לְלַכֵּת בְּמִדַּת הַדִּין, וְעַל-כֵּן בְּיָדָיו יֵשׁ מַחְלָקַת בֵּינֵיהֶם, אָבֵל כְּשֶׁמִּבְטָלִים שְׁנֵיהֶם רְצוֹנָם מִפְּנֵי רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, הֵינּוּ שְׂוֵה אֵינוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת הַחֶסֶד רַק בְּמָקוֹם וּבְזִמְן שְׂוֵה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכֵן הָאֲחֵר מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּתוֹ שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה וְהַדִּין רַק לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכָל אֶחָד עוֹבֵד עַל טְבַעוֹ לְהַגִּיעַ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה נִקְרָא שְׁלוֹם בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, שְׁשֵׁנֵי הַפְּכִים בְּדַעוֹתֵיהֶם מִשְׁתַּוְּיָם בְּאַחֲדוּת גְּמוּרָה עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי שְׁנֵיהֶם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם, זֶה בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְזֶה בְּמִדַּת הַגְּבוּרָה, וְעַל-כֵּן בְּאַמַּת נִכְלָלִים שְׁנֵיהֶם בְּמָקוֹר הָאַחֲדוּת שֶׁהוּא אֶחָד הַפְּשוּט, שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן הוּא בְּכָל־לִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ דַּעַת אַחֲרַת שׁוֹנָה לְגַמְרֵי מִדַּעַת חֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת נח.): כְּשֵׁם שֶׁפְּרָצוּפֵיהֶם שׁוֹנִים, כֵּן דַּעוֹתֵיהֶם שׁוֹנוֹת, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְשֵׁנֵי בְּנֵי-אָדָם שִׁיאֲחִזּוּ בְּדַעָה אַחַת, כִּי לְכָל אֶחָד יֵשׁ הֵלֶךְ מִחֲשָׁבָה אַחֵר, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁכָּל עַם יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרוֹצִים לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, זֶה נִקְרָא עֲקָר שְׁלֵמוֹת הַשְּׁלוֹם, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מִדּוּתוֹ וִירִידוּתוֹ, הַרְפַּתְקָאוֹתָיו וְצָרוּתָיו שְׁעוֹבְרוֹת עָלָיו, הוּא

מִמְשִׁיךְ עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רַק רְצוֹנוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, זֶה נִקְרָא שְׁלוֹם; וְעַל-כֵּן מִדַּת הַשְּׁלוֹם הִיא
 גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד אֲצֻלוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 הַזֶּהִיר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל שִׁיפְתָּחוּ תְּמִיד בְּשְׁלוֹם, וְלֹא
 יֵצְאוּ לְהִלָּחֵם שׁוֹם מִלְחָמָה, רַק לִפְתּוֹחַ בְּשְׁלוֹם, כִּי
 גְּדוּלַת הַשְּׁלוֹם, שְׁכָל הַבְּרָכוֹת כְּלוּלוֹת בּוֹ (וַיִּקְרָא רַבָּה
 ט, ט). וְלָכֵן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְהַמְשִׁיךְ בְּעֲצָמָךְ
 אֶת הַ"שְּׁלוֹם עֲכָשׁוּ", שֶׁתִּרְאֶה שִׁיְהִיָּה עֲכָשׁוּ שְׁלוֹם
 בֵּין כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בְּזֶה תְּלוּיָהּ כָּל הַגְּאֻלָּה. כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה ה, יב): גְּדוּלַת
 הַשְּׁלוֹם, שֶׁאֵין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבֹשֵׁר אֶת יִשְׂרָאֵל
 שִׁיְהִיוּ נִגְאָלִים אֲלָא בְּשְׁלוֹם, וְאֵין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מְנַחֵם אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלָא בְּשְׁלוֹם, כִּי עֵקֶר הַגְּאֻלָּה וְהַנְּחֻמָּה
 לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה בְּשְׁלוֹם.

וְעַל-כֵּן אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, רָאָה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִיּוֹ
 אֲפָנִים בְּעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה אַף וְרַק שְׁלוֹם בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל,
 וְאַתָּה תְּהִיָּה הַמְתַּחִּיל, שֶׁתִּדְבַר עִם כָּלֵם בְּצוּרָה יָפָה,
 וְתַעוֹרֵר וְתַחַזֵּק אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל שִׁיַּחְזוּר בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו
 יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר רַק זֶה נִקְרָא "שְׁלוֹם עֲכָשׁוּ", שֶׁהוּא מִתְחִיל
 מִרְגַע זֶה, מֵעֲכָשׁוּ דִיקָא לְחִזוּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּתִשׁוּבָה
 אִמְתִּית, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר

זֶה עֵקֶר הַשְּׁלוֹם הָאֲמִתִּי, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תְּבוֹא הַגְּאֻלָּה
שְׁאֲנוּ מְחַכִּים וּמְצַפִּים לָהּ בְּכָל יוֹם.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לֹא לְאַחַר אֶת
הַהִזְדַּמְנוּת בְּעֵנֵי הַשְּׁלוֹם, רַק תִּשְׁתַּדֵּל שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם
בֵּינָךְ לְבֵין עֲצֻמָּךְ, שְׁלֹא תִהְיֶינָה לְךָ שׁוּם קִשְׁיוֹת עַל
עֲצֻמָּךְ, וּתְחַזֵּק אֶת עֲצֻמָּךְ בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שְׁבַעוּלָם,
וְכֵן שְׁלֹא תִהְיֶינָה לְךָ שׁוּם קִשְׁיוֹת עַל אֲשֶׁתְּךָ וּוִלְדֶיךָ,
וּתִשְׁתַּדֵּל לְדוֹנָם לְכַף זְכוּת, וְכֵן תִּשְׁתַּדֵּל שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם
בֵּינָךְ לְבֵין זׁוּלָתְךָ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לַגְּאֻלָּה
הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה.

ה.

צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר כָּל
הַמְּחַלּוֹקוֹת וְהַקְּטָטוֹת נִמְשָׁכוֹת עַל-פִּי-רַב עַל-יְדֵי אֲמֵת
שְׂאִינָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת כְּרֵאוּי עֲדִין, וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד
נִדְמָה שֶׁהָאֲמֵת אִתּוֹ, וְשִׁחְבְּרוּ נוֹטָה מְדַרְךָ הָאֲמֵת, עַד
שְׁבָאִים עַל-יְדֵי-זֶה לִיְדֵי מְחַלּוֹקוֹת גְּדוּלוֹת, אֲבָל תִּלְמִידֵי
הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, הֵם הַמְּרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, כִּי הֵם
מְכַנְיָסִים בְּעוֹלָם אֶת אֲמֵת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמְגַלִּים
וּמְפָרְסְמִים לְכָל, אֵיךְ שְׂאִין שׁוּם מְצִיאֹת בְּלַעֲדָיו
יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה וּמְקִיָּים אֶת כָּל

הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֵּל לְכֹל — דוּמָם, צוּמַח, חֵי, מִדְּבַר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבִידִיעוֹת אֵלוֹ הֵם יוֹדְעִים שְׂרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד יִרְחֵם עַל חֲבֵרוֹ, וַיֵּאָהֵב אוֹתוֹ בְּכֹל לִבּוֹ, וַיְדוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, וַיִּמָּצֵא נִקְדָּה טוֹבָה שֵׁישׁ בּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִמְתִּיקִים אֶת כָּל הַסִּכְסוּכִים וְהַקְטְרוּגִים שֶׁבֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָדָם לְעֲצָמוֹ, וְנַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. אֲשֶׁר זֶה עֵקֶר הַשְּׁלָמוֹת — שְׂיֵהִיָּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְתַכְּף-וּמְיָד כְּשֵׁישׁ מִחֻלְקַת וּמְרִיבוֹת, זֶה עֵקֶר קַלְקוּל הַבְּרִיאָה. וְזֶה שְׂמֻצֵינוּ גַם בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה כ, ה): אָמַת אֲמָרָה "אֵל יִבְרָא", שְׁכָל הָעוֹלָם מְלֵא שְׁקָרִים, וְשְׁלוֹם אֲמַר גַּם-כֵּן "אֵל יִבְרָא", שְׁכָל הָעוֹלָם מְלֵא קִטְטוֹת, וְנִטַּל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הָאֲמַת, וְהַשְּׁלִיכוֹ לְאָרֶץ, וּבְרָא אֶת הָעוֹלָם, כִּי אֵין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְסַכֵּים לְאֲמַת וּלְשְׁלוֹם כְּזֶה, שְׂבָאִים מִקְטְרוּגִים וּמִחֻלְקַת עַל בְּנֵי-אָדָם, כִּי עֵקֶר הָאֲמַת וְהַשְּׁלוֹם הוּא רַק כְּשֶׁחִפְצִים אִישׁ בְּחֲבֵרוֹ וְאִישׁ בְּאִשְׁתּוֹ, וְרוֹצִים לְעֹזֹר זֶה לְזֶה, אֲבָל תַּכְּף-וּמְיָד כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֵה לְבַטֵּל אֶת זוּלְתוֹ, צָרִיךְ שְׂיַדַע שֶׁהוּא רְחוּק מִהַשְּׁלוֹם, וּמְכַל שְׂכֵן שֶׁהוּא רְחוּק מִהָאֲמַת, אֶךְ כָּל הַקְלָקוּל שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאָדָם הוּא עַל-יְדֵי אֲמַת דִּיקָא, כִּי כָל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁהָאֲמַת אִתּוֹ, וְשֶׁחֲבֵרוֹ רְחוּק מִהָאֲמַת,

ובזה מיִשָּׁב — מדוע השליך הקדוש־ברוך־הוא לאֶרֶץ
 רק את האָמֶת וְלֹא אֶת הַשְּׁלוֹם, הֲלֹא גַם הוּא קִטְרָג
 עַל בְּרִיאַת הָעוֹלָם? אֵךְ עֵקֶר כָּל הַקְּטָטוֹת בָּא רַק
 עַל־יַדֵי הָאָמֶת שְׂאִינָה מְזַכֶּכֶת, כִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד חוֹשֵׁב
 שֶׁהָאָמֶת אֵתוֹ, וְעַל זֶה כָּל אֶחָד מִחֲזִיק בְּדַעְתּוֹ עַד
 שֶׁמִּקְטָרָג עַל חֲבֵרוֹ, וּבָאִים עַל־יַדֵי־זֶה לְמַחְלָקָת, וְלִכֵּן
 אָמַר שְׁלוֹם "אַל יִבְרָא", שֶׁכָּל הָעוֹלָם מְלֵא קְטָטוֹת, אָבֵל
 תִּכְרַף כְּשֶׁנִּטַּל הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְאָמֶת וְהַשְּׁלִיכוֹ לְאֶרֶץ,
 וְגַלְיָה דַעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ, שְׂאִינָנוּ חֲפִץ בְּאָמֶת כְּזוֹ
 שֶׁל קִטְרוּגִים וּמַחְלָקָת, מִמִּילָא נִתְבַטַּל קִטְרוּג הַשְּׁלוֹם,
 שֶׁכָּל הָעוֹלָם מְלֵא קְטָטוֹת, כִּי עַל־יַדֵי הַדָּרֵךְ הַזֶּה שֶׁתִּכְרַף
 כְּשֶׁרוֹאִים שְׂאֵפְשֵׁר לָבוֹא לַיַּדֵי מַחְלָקָת עַל־יַדֵי רַבּוּי
 הָאָמֶת, אִזִּי מְצוּה לְסַלֵּק הָאָמֶת הַזֶּה, וְלְהַשְׁלִיכָהּ מֵעַל
 פָּנָיו, וְלֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל הָרַע שֶׁבְּחֲבֵרוֹ כָּלֵל, רַק עַל הַטּוֹב
 שָׂבוּ, וְלִדְוֹן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל־יַדֵי־זֶה מִמִּילָא נַעֲשֶׂה
 שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְכָמוֹת
 סה): מִתֵּר לְשָׁנוֹת בְּדַבַּר הַשְּׁלוֹם; כִּי זֶה עֵצֶם הָאָמֶת
 שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ חֲפִץ בָּהּ — לְשָׁנוֹת הָאָמֶת בְּמָקוֹם
 שֶׁצָּרִיכִים לָזֶה מִפְּנֵי הַשְּׁלוֹם, וְדִיקָא עַל־יַדֵי־זֶה זֹכִים
 לְהַכְנִיס בְּעוֹלָם נִקְדַּת הָאָמֶת לְאִמְתָּהּ. וְזֶה סוּד פְּרוּשׁ
 הַפְּסוּק (זְכַרְיָה ח, יט): "הָאָמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ".

וְעַל-כֵּן, אֶהְיֶיךָ, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהִתְחִיל בְּ"שְׁלוֹם
 עֶכְשׁוֹ", שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל לְחַפְּשׁ וּלְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם בֵּין כָּלֵל נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְתַעֲבֹד הַרְבֵּה שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין כָּלֵל יִשְׂרָאֵל,
 אֲשֶׁר בְּזָה תְלוּיָהּ כָּל הַגָּאֻלָּה. וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ
 (יְרוּשְׁלָמִי תַעֲנִית א, א): אֵינן יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִים אֶלָּא בְּתִשׁוּבָה,
 וְעַקֵּר הַתִּשׁוּבָה תְלוּי בַּאֲמַת דִּיקָא, הֵינּוּ כִפִּי שֶׁהָאָדָם
 מִחֻפְּשׁ אֶת הָאֲמַת אֲשֶׁר הוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְרֵמְיָה י, י): "וְהָ אֱלֹקִים אָמַת", כִּי
 רַק הוּא יִתְבָּרֵךְ עֵצָם הָאֲמַת, וְעַל-כֵּן כִּשְׁאָדָם חוֹזֵר
 בְּתִשׁוּבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִחֻפְּשׁ וּמִבְּקֵשׁ אַחֵר הָאֲמַת
 שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה מִמִּילָא
 יִהְיֶה בְּשְׁלוֹם עִם כָּל בְּרַי יִשְׂרָאֵל, וְיִרְצֶה לְעֹזֵר לְזוּלָתוֹ.
 וּבְזֶה צְרִיכָה לְהִיּוֹת עֲבוּדַת כָּל בְּרַי יִשְׂרָאֵל, לְחַפְּשׁ רַק אֶת
 הַ"שְׁלוֹם עֶכְשׁוֹ", שְׁיִהְיֶה נַעֲשֶׂה תַכְּף-וּמִיד שְׁלוֹם בֵּין
 כָּלֵל יִשְׂרָאֵל. וּבַאֲמַת אִם נִתְבוֹנֵן מֶה שֶׁעֵבֵר כָּבֵר עַל כָּלֵל
 נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל זֶה אֵלֶּפֶי שְׁנוֹת גְּלוּתֵנוּ, שֶׁסָּבְלָנוּ כָּבֵר
 מֶה שֶׁסָּבְלָנוּ מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, וְהַרְגוּ, רָצְחוּ, שִׁחְטוּ, חֲנִקוּ
 וְשָׂרְפוּ אוֹתָנוּ בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשָׁנוֹת, עָלִינוּ לְהִתְאַחַד
 יַחַד וּלְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה אֲמַתִּית אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּלְחַפְּשׁ אֶת
 הַשְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וּלְעֹזֵר אֶחָד לְזוּלָתוֹ, אֲשֶׁר
 זֶהוּ עַקֵּר הַשְׁלָמוֹת שֶׁל הָאֲמַת וְהַשְׁלוֹם, וְאִז דִּיקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְהַגָּאֵל מִכָּל הַגְּלִיּוֹת. כִּי בַּאֲמַת אִם

הָיוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְאַחֲדִים יַחַד, אֲזַי שׁוֹם בְּרִיָּה
 לֹא הָיְתָה יְכוּלָה לָנוּ, אֲבָל מִחֲמַת גְּדֹל הַפְּרוּדִים שֵׁישׁ
 בִּינֵינוּ לְבֵין עֲצָמֵנוּ, וּבִינֵינוּ לְבֵין חֲבֵרֵינוּ, עַל-יְדֵי-זֶה
 יֵשׁ כַּחַס לְאַמוֹת הָעוֹלָם, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, לְהַתְגַּבֵּר עָלֵינוּ.
 וְזֶה כָּלֵל הַצָּרוֹת שֵׁישׁ הַיּוֹם בְּעוֹלָם, עַד שֵׁישׁ מְטוֹרְפִים,
 שְׂרוּצִים לַעֲשׂוֹת מְפֻגָּשִׁים בֵּין אַמוֹת הָעוֹלָם לְבֵין עַם
 יִשְׂרָאֵל, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שִׁיתְעַרְבוּ יַחַד, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד
 שְׂקָר גְּדוֹל מְזֵה, וְזֶה אֵינוֹ נִקְרָא שְׁלוֹם כָּלֵל, אֲדַרְבָּה
 זֶה הַפָּךְ הַשְׁלוֹם, כִּי כָלֵל נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מְאַחֵד בּוֹ
 יְתַבְרֵךְ, "וְאַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד, וּמִי כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי
 אֶחָד בְּאַרְצֶךָ", וְכִמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יְחִידִי, כֵּן עִם
 יִשְׂרָאֵל יְחִידִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כ"ג): "הֵן עַם לְבָדָד
 יִשְׁכֵּן וּבְגוֹזִים לֹא יִתְחַשְּׁב", וְאֵין לָנוּ לְהַתְעַרֵּב בְּאַמוֹת
 הָעוֹלָם כָּלֵל, אֲשֶׁר זֶה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַשְׁלוֹם וְהַאֲמִת, לֹא
 לְהַתְעַרֵּב בְּאַמוֹת הָעוֹלָם, וְשֵׁלֵא תִהְיֶה לָנוּ שׁוֹם שְׁיִכוּת
 אֵלֵיהֶם כָּלֵל; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל שִׁיְהִיָּה תָמִיד שְׁלוֹם
 בֵּין כָּלֵל נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְגוֹרֵם שְׁאַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְהַגִּיעַ אֶל הַגְּאֻלָּה
 בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

.1

צָרִיף שְׁתַּדַּע אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! שְׁצַרִיף לְבָרוּחַ מִכָּל
 מִינֵי מַחְלָקַת שְׁבָעוּלָם, כִּי עָקַר פֶּתַח הַטְּמָאָה וַיְסוּד
 הַכְּשָׁלוֹן שֶׁל הָאָדָם בְּחַיּוֹ הַפְּרִטָּיִים וְהַכֶּלְלִיִּים הוּא —
 כְּשִׁמְחִיזִיק בְּמַחְלָקַת, אֲשֶׁר אִזּוּ נוֹפֵל בְּפֶחַ כְּזֶה, שֶׁקִּשָּׁה
 לוֹ לְצֵאת מִמֶּנּוּ. וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (שְׁמוֹת רַבָּה
 ל, יג): אֵין דְּבַר טוֹב וְאֵין שְׁלוֹם יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרִיבָה,
 קִיִן לֹא הָרַג אֶת אַחִיו אֶלָּא מִתּוֹךְ מְרִיבָה; כִּי עַל-יַדֵּי
 מַחְלָקַת גּוֹרְמִים לְשִׁנְאָה וּלְקִנְאָה, עַד שֶׁאֶחָד הַתִּיר
 לְעַצְמוֹ לְהַפּוֹת אֶת זוּלָתוֹ, אֲשֶׁר זֶה כָּלֵל הַגְּלוּת, שֵׁישׁ
 מְרִיבוֹת וְהַפְּאוֹת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל וּבֵין אֶחָד לְשֵׁנִי.

בְּנֵי! בְּנֵי! רְאֵה לְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ עֶכְשׁוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְתַדַּע אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא
 יִתְבָּרַךְ מַחְיָה, מְהִיָּה וּמְקַיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְתַדַּע
 שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְשַׁגֵּיחַ עֲלֶיךָ בְּהַשְׁגָּחַה פְּרִטִית, וְעַל-כֵּן
 רְאֵה לְהַחְזִיק בְּ"שְׁלוֹם עֶכְשׁוֹ", שֶׁתִּכְרֶף-וּמִיד תִּשְׁלִים
 עִם כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְתִשׁוּב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, אִם
 הִפִּיתָ אֵיזָה בֵּר יִשְׂרָאֵל, כִּי עֲלֶיךָ לְדַעַת אִם לֹא תִחְזֹר
 בְּתִשׁוּבָה עַל אֲשֶׁר הִפִּיתָ אֶת אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מְרָה
 תִּהְיֶה אַחֲרֵיתֶךָ, כִּי גַם עֲלֶיךָ תִּעֲבֹר כּוֹס הַתְּרַעְלָה, וּכְמוֹ

שְׁאַתָּה הַכִּיתָ אֶת בַּר יִשְׂרָאֵל, כֵּן יִכּוֹל אֵיזָה גּוֹי עָרֵל
וְטָמֵא לְהַכּוֹת אוֹתָךְ מִכּוֹת רָצַח, חֵס וְשְׁלוֹם.

מְדוּעַ לֹא תִסְתַּכֵּל וְתַבִּיט סְבִיבוֹתֶיךָ, מֵה שְׁקוּרָה
עֶכְשׁוֹ בְּעוֹלָם, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל בְּזוּיִים וְשִׁפְלִים וְדוּוּיִים
עַל-יְדֵי אַמּוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם שׁוֹנְאִים אוֹתָנוּ כָּל-כָּף, הַכֵּל
בָּא מִפְּנֵי שְׂאִין אָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית
אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאִין אָנוּ מִתְאַמְּצִים עַל "שְׁלוֹם עֶכְשׁוֹ",
לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם עִם כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְלִדְוֹן אֶת כָּל אֶחָד
מִיִּשְׂרָאֵל לְכַף זְכוּת, וְלִקְרַבּוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ וּלְתוֹרָתוֹ
הַקְּדוּשָׁה. וְכֵן שָׁמַע בְּקוֹלִי, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, וְתִשְׁמֹר
אֶת עֲצֻמָּךְ מִכָּל מִינֵי מַחְלֻקוֹת וּמְרִיבוֹת וּקְטָטוֹת, וְאַל
תִּפְּקֵה אֶת שׁוֹם בַּר יִשְׂרָאֵל, וְאַל תּוֹרֶה הַתֵּר לְעֲצֻמָּךְ לְהַרִים
יָד עַל אַחֶיךָ מֵעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בּוֹדְאֵי אִם לֹא תִצְיֵית אוֹתִי
עֶכְשׁוֹ, מִי יוֹדֵעַ מָה עָלוּל לְקָרוֹת לְךָ בְּקָרוֹב, שְׁעָרֵל
וְטָמֵא יִכֶּה גַם אוֹתָךְ מִכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת בְּלִי שׁוֹם רַחֲמָנוּת
וְחֶמְלָה כָּלֵל, כְּאֲשֶׁר שׁוֹמְעִים וְרוֹאִים דְּבַר זֶה מִדֵּי יוֹם
בְּיוֹמוֹ, כְּאֲשֶׁר שְׂאֶחָד הַתֵּיר לְעֲצָמוֹ לְהַכּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ בַּר
יִשְׂרָאֵל, אֲזַי קָם עָלָיו אַחֲר־כָּף גּוֹי טָמֵא, וּמִכָּה אוֹתוֹ
בְּחֻזָּה מִכּוֹת רָצַח בְּלִי שׁוֹם רַחֲמָנוּת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

על-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה
אֲמִתִּית אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל
בֵּר יִשְׂרָאֵל וְכֵן תִּשְׁתַּדֵּל שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בְּבֵיתְךָ, וְתִדוּן
אֶת אֲשֶׁתְּךָ לְכַף זְכוּת וְכֵן אֶת יְלָדֶיךָ, וְתִמִּיד תִּסְתַּכֵּל עַל
הַטּוֹב שֶׁבָהֶם, וְלֹא עַל הָרַע שֶׁבָהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה אַף פְּעַם
לֹא תִפֶּה אוֹתָם; מִדּוּעַ לֹא תִתְבּוֹנֵן כִּי הַיְלָדִים יִגְדְּלוּ,
וְאִז תִּתְחַרֵּט לָמָּה הִכִּיתָ אוֹתָם מִכּוֹת אַכְזָרִיּוֹת, עַל-כֵּן
תִּשְׁתַּדֵּל שְׂיִהְיֶה רַק שְׁלוֹם בְּבֵיתְךָ, וְתִתְחִיל בְּ"שָׁלוֹם
עֶכְשׁוֹ" בְּרַגַע זֶה, וְתִשְׁפַּח אֶת כָּל הָעֵבֶר שֶׁלְּךָ, שְׁהִיִּת
עַד עֶכְשׁוֹ רַחוּק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְהַחֲזִקְתָּ בְּמַחְלָקַת
וְהִכִּיתָ אֶת זוּלָתְךָ וְאֶת יְלָדֶיךָ, וְעַל-יְדֵי שְׁתַּמְשִׁיךָ אֶת
עֲצָמְךָ אֶל הַשְּׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה תִשְׁרָה בְּךָ הַשְּׂכִינָה, כִּי
אֵין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמִקּוֹם הַשְּׁלוֹם, וְכִשֶּׁהַשְּׂכִינָה
תִשְׁרָה עֲלֶיךָ, אִז יָבוֹאוּ לְךָ כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת בְּעוֹלָם.
וְאִם תִּצִּית אוֹתִי בְּזֶה, לֹא תִתְחַרֵּט לֹא בְּזֶה וְלֹא בְּבֹא,
וְיִהְיֶה לְךָ טוֹב כָּל הַיָּמִים.

.ז

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, שֶׁקָּדַם בִּיאַת מְשִׁיחַ
צָדִקְנוּ יִתְגַּבְּרוּ וְיִתְפַּשְׁטוּ הַמִּינּוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת בְּעוֹלָם,
וְיִתְעַרְבוּ בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם, וּמֵאֱלוֹ
הָעַרְב־רַב יִסְבְּלוּ אַחֲיֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ הַגְּלוּת הַמְּרָה

וְהִקְשָׁה בְּיוֹתֵר, שְׂכָכָר עָבְרוּ עָלֵינוּ אֲלֵפִים שָׁנָה בְּכָל מִיַּי שְׂמֵד וּגְזֵרוֹת, הִרְיָגוֹת וּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, אֲבָל גְּלוֹת מָרָה כְּזוֹ, שִׁיתִירוּ לְעִצְמָם הָעֶרְב־רַב בְּרַבִּים לַעֲשׂוֹת מְפַגְּשִׁים בֵּין אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵין אַמּוֹת הָעוֹלָם, עוֹד לֹא עָבְרָה עָלֵינוּ מִשְׁפָּךְ כָּל יְמֵי גְלוֹתֵנוּ, עַד שֶׁבְּעוֹנוֹתֵינוּ הִרְבִּים הַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים כּוֹפְרִים בְּעֵקֶר, וְיוֹצְאִים לְחוּץ בְּיַד רָמָה נִגְדוּ יִתְבָּרַךְ וְנִגְדָה הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְנִגְדָה כָּל הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים הָאֱמִתִּיִּים, עַד שֶׁרוֹצִים לְהוֹרִיד אֶת הַמְּחִיצָה הַמְּבַדֶּלֶת בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לְבֵין אַמּוֹת עוֹלָם, וְרוֹצִים לְנַתֵּק אוֹתָנוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וּמֵאַרְצוֹ הַקְּדוּשָׁה, וּמִלְּבִישֵׁים אֶת זֶה בְּשֵׁלֹם הַמְּדִינָה. וּבְאֵמֶת "אֵין שְׁלוֹם אָמֵר ה' לְרָשָׁעִים" (ישעיה

מח, כב), הֵינּוּ כִּי הִרְשָׁעִים, הַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים הָאֵלוּ אֵינָם רוֹצִים אֶת הַשְּׁלוֹם כָּלֵל, אֲלֹא מְרַבִּים בְּמַחֲלָקֶת, וְרוֹצִים לְקַחַת אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, מִתּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה וּמֵאַרְצוֹ, וְגוֹרְמִים לְכָלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מֵהַשְּׂגוֹרְמִים. כִּי הַמִּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים הִלְלוּ אוֹמְרִים: אֵין עוֹלָם אֲלֹא אֶחָד, וְהֵם כּוֹפְרִים בְּכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁיְּכוּלִים לָבוֹא עַל יָדָם לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְּנוּ לָנוּ מִהַשָּׁמַיִם, מִמְּשִׁיכוֹת עָלֵינוּ חַיִּים עֲרֻבִים, חַיִּים נְצַחִיִּים, וְהֵן עֵקֶר חַיֵּי הָעוֹלָם הֵבֵא לְזוּכִים לְקִיָּמָם, וְאֵלוּ הַכּוֹפְרִים וְהַמִּינִים אוֹמְרִים

שְׁפֵל מְצוּוֹת הַתּוֹרָה הֵן כֵּלֵן סְבוּבִים בְּשִׁבִיל לְקַיֵּם
וּלְחַזֵּק אֶת הַנְּמוּסִיּוֹת שֶׁהוּא הַשְּׁלוֹם, שְׁזֵה עֵקֶר קִיּוּם
הָעוֹלָם, שְׁלֹא יִגְזַל וְלֹא יַעֲשֶׂק אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ. הִנֵּה
הֵגַם שָׁהֵם מוֹדִים בְּמַעֲלַת הַשְּׁלוֹם, וְצוּעֵקִים "שְׁלוֹם
עֶכְשׁוֹ", אֶף-עַל-פִּי-כֵן "יִסְכַּר פִּי דוֹבְרֵי שְׁקֵר" (תְּהִלִּים
סג, יב), כִּי הַשְּׁלוֹם שְׁלָהֶם בְּעֶצְמוֹ אֵין לוֹ תְּכִלִּית אֲמִתִּית,
כְּפִי דַעְתָּם הָרַעָה וְהַמְשַׁבֶּשֶׁת שְׁאוּמְרִים אֵין עוֹלָם אֶלֶּא
אֶחָד, הֵינּוּ רַק הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר הוּא מְלֵא צְרוּת
וּדְאָגוֹת, יְגוֹן וְאֲנָחָה, כְּאֲשֶׁר הֵם בְּעֶצֶם מוֹדִים וּמְרַבִּים
לְהֶאֱרִיף בְּעֵנֶינָן זֶה, כַּנִּרְאֶה בְּחוּשׁ מַה שְּׁעוֹבֵר עַל כָּל
אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם — מִשְׁבָּרִים וְגִלִּים, וְאֵין לָךְ
אָדָם שְׁלֹא יִסְבַּל צְרוּת וְיִסוּרִים, מְכֹאֻבִּים וּמְחוּשָׁשִׁים,
עֲנִיּוֹת וּדְחֻקוֹת וְכוּ' וְכוּ'. וְאַחַר כָּל הָעֵמֶל הֵיגוֹן וְהֶאֱנָחָה
שְׁסוּבֵל הָאָדָם בְּזֵה הָעוֹלָם, אַחֲר־כֵּן יָשׁוּב אֶל הָעֶפֶר
כְּאֲשֶׁר הָיָה, וְאַחֲרֵיתוֹ רְמָה וְתוֹלְעָה, וְתִרְדַּר רָקֵב; אִם-כֵּן
מַעֲיָקְרָא דְדִינָא פִּירְכָא עַל מַה שְׁוֹא בְּרֵאתָ כָּל בְּנֵי-אָדָם,
וּמַה אֲכַפֶּת לָנוּ מְקִיּוּם הָעוֹלָם אוֹ מִחֲרַבְנוֹ וְהִרִיסָתוֹ,
מֵאַחַר שֶׁהֶעֱדָרוּ טוֹב מִהֲוִיתוֹ, עַל-כֵּן אֵין שְׁטוּת יוֹתֵר
גְּדוֹלָה מִזֶּה — לְחַפֵּשׁ דְּבָרֵי כְּזָב כְּאֵלוֹ עַל הַוִּי"ה
וְעַל מְשִׁיחוֹ, שֶׁהוּא מֹשֶׁה עֲבָדוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ, כְּאֲשֶׁר
אֵלוֹ הִרְשָׁעִים, הַמֵּינִים וְהָאֶפִיקוֹרְסִים מְדַבְּרִים נֶגֶד כָּל
הַקְּדוֹשׁ לְיִשְׂרָאֵל.

וּבִאֲמַת אַהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר, צָרִיף שְׁתַּדַּע אֲשֶׁר כָּל
 בְּרִיאַת הָעוֹלָם הֵיטָה רַק בְּשִׁבִיל הָאָדָם, כְּדֵי שְׁיַעֲבֹד אֶת
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל-יַדֵי הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, שְׁיִזְכֶּה לְקִיּוֹם אֶת
 מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר כָּל מְצוּוָה וּמְצוּוָה הִיא שְׁכֻלִיּוֹת
 וְצִמְצוּמִים קְדוֹשִׁים, לְזִכּוֹת עַל יָדָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבֹּא,
 הֵינּוּ לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת, לְהַשְׁיֵג אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה, מְהִוָּה וּמְקִיּוֹם אֶת
 כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, אֲשֶׁר רַק בְּשִׁבִיל זֶה נּוֹצְרָנוּ, בְּגִין
 דְּאֲשַׁתְּמוּדְעוֹן לִיָּה (זֶה־רַב בַּא מ.ב.), שְׁנִזְכֶּה לְהַפְּרִיז יִתְבָּרַךְ
 פְּנִיּוֹת אֶל פְּנִיּוֹת, וְנִדְעֵ אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר
 הוּא, וּבְשִׁבִיל הַתְּכֻלִּית הַטּוֹבָה הַזֹּאת בְּיָדָיו כְּדָאֵי לְבְרָא
 אֶת הָעוֹלָם, וּכְדָאֵי כָּל הַיְגוֹן וְהָאֲנָחָה שְׁאֲנוּ סוֹבְלִים
 בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁהוּא רַק חַיֵּי שְׁעָה, מֵאַחַר שְׁאֲנוּ זוֹכִים
 עַל יְדוֹ דִּיקָא לְחַיִּים נְצַחִיִּים, וְרַק בְּשִׁבִיל זֶה צְרִיכִים
 שְׁיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֻבְרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ —
 בְּשִׁבִיל קִיּוֹם הָעוֹלָם, כִּי בְּיָדָיו צְרִיכִים מְאֹד שְׁיִהְיֶה
 קִיּוֹם לְעוֹלָם, כְּדֵי לְזַכּוֹת עַל יְדוֹ לְחַיִּים נְצַחִיִּים, חַיִּים
 אֲמִתִּיִּים וְטוֹבִים, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר בְּדַעַתְנוּ כָּלֵל
 בְּזֶה הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (יִשְׁעִיָּה סד, ג): "עֵינִ לֹא
 רָאִתִּי אֱלֻקִּים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ"; שֶׁהֵם כָּלֵל
 הַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁאֵי אֶפְשָׁר לְבוֹא אֲלֵיהֶן, כִּי

אם כְּשֶׁעוֹבְרֵת הַנְּשֻׁמָּה בְּזֶה הָעוֹלָם דִּיקָא, וְעוֹבֵר עָלֶיהָ מֵה שְׁעוֹבֵר. וְזֶה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַשְּׁלוֹם, שְׁצָרִיכִים לְרֹאוֹת שְׂיֵהֶיָה שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, כִּי הַשְּׁלוֹם הוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (שְׁבֶת י.), וְכֹל מֵה שְׁמַחֲפָשִׁים אֶת הַשְּׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִים לְתַקֵּן כָּלִים לְהַמְשִׁכַת עֲרֻבוֹת נֵעַם זִיו שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרְךָ בְּעוֹלָם, וְלִקְשֹׁר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְגַם עַל-יְדֵי שְׁלוֹם שְׁמַתוּעֲדִים זֶה עִם זֶה, וּמִסְבִּירִים זֶה לְזֶה הַתְּכֵלִית הָאֲמִתִּית, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְבַּטְּלֵת דַּעַת הַמֵּינִים הַכּוֹפְרִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים, שְׁאוּמְרִים שְׂאִין עוֹלָם אֵלָא אֶחָד, וְזֶה שְׁתַּקְנּוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת נד.), שְׂיֵהֶיָה אָדָם שׂוֹאֵל בְּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, לְהוֹרוֹת וּלְגַלוֹת שְׁעֵקֶר הַשְּׁלוֹם וְהָאֵהָבָה שֶׁבֵּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ, הוּא רַק בְּשִׁבִיל שֵׁם הַיְיָ"ה בְּרוּךְ הוּא, הֵינּוּ לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׂגוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, לְהַפִּיר וּלְיַדַע אוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ עַל-יְדֵי-זֶה. וְכֵן תַּקְנּוּ בְּאוֹתָהּ תַּקְנָה, שְׂיֵהִיו אוּמְרִים "מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם", לְבַטֵּל דַּעַת הַמֵּינִים וְהָאֲפִיקוֹרְסִים שְׁאוּמְרִים, שְׂאִין עוֹלָם אֵלָא אֶחָד, אֲשֶׁר הַשְּׁלוֹם שְׁלָהֶם אֵינּוּ שְׁלוֹם כָּלֵל, כִּי עֵקֶר הַמַּחְלָקָת וְהַפְּרוּדִים, כְּשֶׂאִין מִתְקַשְּׁרוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבַּרְךָ וּלְתוֹרְתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר אֵז אֵין בְּזֶה שׁוֹם שְׁלוֹם כָּלֵל, וְעֵקֶר הַשְּׁלוֹם הוּא רַק כְּשֶׁמִּתְאַחֲדוֹת יַחַד נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֶחָד עוֹזֵר לְשֵׁנִי לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה,

זֶה נִקְרָא שְׁלוֹם, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה מְמַשִּׁיכִים אֶת אַמְתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּעוֹלָם, לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹרוֹת לְכָל, שֶׁעֵקֶר תְּכִלִּית בְּרִיאַת זֶה הָעוֹלָם הוּא בְּשִׁבִיל הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂיִזְכֶּה אֲזִי לְהַשְׁגוֹת אַמְתִּיּוֹת בְּאַלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כָּל אֶחָד כְּפִי עֲבוֹדָתוֹ שְׂזַכֶּה בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׂאֵלוֹ שְׂתִי הַתְּקַנּוֹת שֶׁתִּקְנֶנּוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, כְּשֶׁפּוֹגְשִׁים בְּזוּלָת, שְׂשִׂשְׂאֵלוֹ אוֹתוֹ בְּשֵׁם, הֵינּוּ כְּדִי לִידַע וּלְזָכֹר שֶׁהָעֵקֶר מֵה שְׂאֵנּוּ צְרִיכִים שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ, הוּא כְּדִי לְזָכוֹת עַל-יְדֵי-זֶה לְהַמְשִׁיךְ שְׁמוֹ יִתְבַּרֵךְ בֵּינֵינוּ, וְתִכְף-וּמִיד לְזָכוֹת עַל-יְדֵי-זֶה לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא, שְׂזֶה הַתְּקוּן שְׂיִהְיֶה אוֹמְרִים "מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם", הֵינּוּ לִידַע שְׂשִׂשְׂ עוֹלָם הַבָּא, וְסוּף כָּל סוּף עָלָיו לְחֹזֵר לְשֵׁם, וְעַל-כֵּן לְמָה לָּנוּ לְרִיב אֶחָד עִם הַשָּׁנִי, אֲדַרְבֶּה עָלֵינוּ לְעֹזֵר אֶחָד לְזוּלָתוֹ. וּכְכֹל שֶׁמְכַנֵּס בְּדַעְתּוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֶה לְקַשֵּׁר אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא, אֲשֶׁר זֶה עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַ"שְׁלוֹם עֶכְשָׁו", שֶׁהָאָדָם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם זוֹכֶה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עֲרִבּוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ מִהָעוֹלָם הַבָּא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִקַּשֵּׁר אֶת כָּל גְּשָׁמִיּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא, וְאוֹהֵב אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּמְשַׁתְּדֵל לְהַחְזִירוֹ בְּתִשׁוּבָה וּלְלַמְּדוֹ תוֹרָה, וְעַל-כֵּן נִסְמְכוּ שְׂתִי הַתְּקַנּוֹת זוֹ אֶל זוֹ. וְקִדְּם לְזֶה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שָׁם): לֹא יִקַּל אָדָם

ראשו כנגד שער המזרח, שמדבר מכבוד בית המקדש, שמשם עקר המשכת אלקותו יתברך, וכן אמרו (שם): חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והכל סובב והולך על קטב זה, שאדם ידע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ועל-כן עקר ה"שלום עכשו", הוא דיקא כשמשכיכים את אמתת מציאותו יתברך בזה העולם, ואז האדם יכול לעבר את העולם הזה, כי בודאי כפי דעת המינים והאפיקורסים העוקרים את נשמות ישראל ממנו יתברך, אין שיף לברך אפלו על הטובה, מאחר שהכל כצל עובר, ואחרית שמחה — תוגה, והפסד העולם הזה והיגון והאנחה שהם מרבים מטובתו, ומכל שכן וכל שכן כשעוברת עליהם רעה, בודאי אין שיף לברך על כל זה, כי איך שיף לברך על הרעה, על-כן באמת כל חייהם של המינים והאפיקורסים אינם חיים כלל, כי אין להם במה להחיות את עצמם, ולבסוף הם בורחים מהארץ "אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים יא, יב), ומתבוללים בין אמות העולם. אבל אנחנו המאמינים בני מאמינים באמת בשני העולמות — בעולם הזה ובעולם הבא, ועקר התכלית אצלנו היא לעולם הבא, בודאי אנו מאמינים שכל מאורעותינו הכל לטובתנו הנצחית, כדי שנזכה

לְהַשְׁגוֹת אֱלֵקוּתוֹ יִתְבַּרֵךְ, לְזִכּוֹת לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְעַל-כֵּן אָנוּ מְבָרְכִים עַל הָרָעָה כָּשֶׁם שְׂמֵבָרְכִים עַל הַטּוֹבָה, כִּי כָּל מָה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּו, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְהַפּוֹךְ, חֵס וְשְׁלוֹם, הַכֹּל סְבוּבִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, כִּדֵּי שְׂיִזְכֶּה לְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ עַל-יְדֵי-זֶה.

וְעַל-כֵּן אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצֻמְךָ רַק אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אֲשֶׁר רַק זֶה נִקְרָא הַ"שְׁלוֹם עֶכְשׁוֹ", וְתִשְׁתַּדֵּל לְשׁוּב בְּעֲצֻמְךָ בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְתִסְתַּכֵּל וְתִתְבּוֹנֵן מָה עָבַר עָלֶיךָ בְּיַמֵּי חַיֵּי הַבְּלָךְ בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁכָּבַר נִפְלְאוֹת כָּל-כּוֹן, עַד שֶׁבִלְבָּלוּ וְטָרְפוּ אֶת דַּעְתְּךָ לְגַמְרִי, וְנִכְנְסוּ בְּךָ סִפְקוֹת מַה וְלָמָּה לָךְ לְהִשָּׂאֵר כָּאֵן, וְלְהַחְזִיק בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְמִצְוֹתָיו הַנְּעִימוֹת. רְאֵה וְהִתְבּוֹנֵן אֵל מַה הוֹלִיכוּ אוֹתְךָ שׁוֹלֵל אֵלּוּ הָעַרְב־רַב, אֲשֶׁר הִתְעַרְבוּ בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכוֹפְרִים בְּעַקֵּר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן.

רְאֵה אֶהוּבִי, בְּנֵי, לְחִזּוֹר בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְאִזּ בְּיַדֵּי הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא יִקְבְּלֶךָ, כִּי אֲצִלוּ יִתְבַּרֵךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תִשׁוּבָה, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁבְּעָלִי תִשׁוּבָה עוֹמְדִים שָׁם אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמֹד (בְּרִכּוֹת ל:), וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יוֹמָא פו.); גְּדוּלָּה תִשׁוּבָה

שְׁבִשְׁבִיל יְחִיד שְׁעֵשָׂה תְּשׁוּבָה מוֹחְלִים לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ; וּמִי יוֹדֵעַ אוֹלֵי בְּזָה שְׁאַתָּה תַּחֲזוֹר בְּתְּשׁוּבָה, תִּגְרָם שְׁיִמְחְלוּ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וְיִתְרַבֶּה הַשְּׁלוֹם בְּעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁאֶחָד עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עַל־יְדֵי־זֶה מְכַנִּיס הַתְּעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה לְכָל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי כָלֵנוּ בְּנֵי עַם אֶחָד אָנוּ, וְעַל־כֵּן אֵל יִטְעֶה אוֹתָךְ יִצְרָךְ כְּאִלּוּ אֵין לָךְ כֶּבֶד תִּקְוָה, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה יט, ד): אֵין הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא פּוֹסֵל לְבְרִיָּה אֶלָּא לְכָל הוּא מְקַבֵּל, הַשְּׁעָרִים נִפְתָּחִים בְּכָל שְׁעָה, וְכָל מִי שְׁמַבְקֵשׁ לְכַנֵּס — יְכַנֵּס, עֵינַי שָׁם; וּבְזֶה שְׁתְּשׁוּב בְּתְּשׁוּבָה אֲמִתִּית, תִּגְרָם כָּל מִינֵי נַחַת רוּחַ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְיִהְיֶה הַשְּׁלוֹם הָאֲמִתִּי שְׂרוּי בִּינֵיהֶם; אֲשֶׁרִי הַמְּחַכֶּה וְיִגִּיעַ כְּשֶׁבּוֹא יָבוֹא הַגּוֹאֵל צְדָק, וְיִמְשִׁיף אֶת הַשְּׁלוֹם הָאֲמִתִּי לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יִהְיֶה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם" (תְּהִלִּים כט, יא).

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!